

USA peab varsti otsustama, kas valida üle või ligi 80-aastane president

On tõenäoline, et lähenevatel Ameerika presidendivalimistel lähevad vastamisi üle 80-aastane ja ligi 80-aastane kandidaat. Kuid kaheldakse, kas president Bideni tervis üldse lubaks tal teisele ametiajale jääda.

Arthur Manitski

arthur.manitski@delfi.ee

USA president Joe Biden teatas mais, et kavatseb kandideerida 2024. aasta presidendivalimistel. Biden palub seega valijatel hoida teda Valges Majas 86. eluaastani. USA ühiskonnas on hoogu võtnud ulatuslik arutelu, kas üle 80-aastane Biden oleks võimeline presidendit ülesandeks täitma.

Bideni karjäär Ameerika poliitikas on olnud pikk. Talle endale meeldib esile tuua, et ta pärineb keskklassi perekonnast ja saavutas kõik, mis tal on, raske tööga. 29-aastaselt sai Bidenist üks noorimaid USA senatisse valitud isikuid. Ta on tegutsenud senati välissuhete komitee esimehena, pöörates erilist tähelepanu USA ja Euroopa suhetele. Aastatel 2009–2017 teenis Biden USA 47. asepresidendina.

Viimased USA presidendid on olnud riigi ajaloo vanimad. Kui Biden 2021. aasta jaanua-

ris ametisse kinnitati, oli ta 78-aastane. Nüüd muutub aina tõenäolisemaks võimalus, et ametis oleval presidendil tuleb oma kohustusi jätkata ka 82-aastasena. Veebruaris avalikustas Washington Bideni rutiinse tervisekontrolli tulemused. Toodi esile, et ta on terve ja elujõuline 80. eluaastates mees, kes sobib igati edukalt täitma presidendit ülesandeks.

Hoolimata sellest on nii meedia kui ka vabariiklased Bideni tervislikku seisundit ära kasutanud, et seada kahtluse alla tema võime jääda edasi riigijuhiks.

Head ja halvad päevad. Jälgijad on esile toonud, et eksisteerib kaks Bidenit. On arvukaid näiteid, kuidas president on suutnud kriisilukordades säilitada külma närvi ning tegeleda kurnavate ja stressirohkete ülesannetega.

Biden enda vanuse pärast muret ei tunne ja teeb oma prohmakate üle osavalt nalja.

FOTO: SCANPIX

Kui eelmise aasta novembris saabusid Poolast teated, et riiki on tabanud Vene päritolu raketid, äratati Aasia reisirajad Bideni keset ööd. Mõne tunni jooksul konsulteeris ta oma tippnõunikuga, helistas Poola presidendile ja NATO peasekretärile ning kogus kokku maailma juhid, et kriisiga tegeleda.

Presidendi teine versioon meenutab rohkem segase mõttekäiguga vanaisa, kelle peavaenlased on lavale viivad trepid. Mõned nädalad tagasi toimus Valges Majas „võta laps tööle kaasa“ päev. Üritusel, mis töötas administratsiooni jaoks üldmeid soojendavat pressivõitu, suutis Biden unustada, kui mitu lapselast tal on, mis riigis ta viimati käis ja mis on tema lemmikfilm.

Kaks Joe Bidenit eksisteerivad paralleelselt. Teoreetiliselt on ta suurepärase Ühendriikide juhi kandidaat. Headel päevadel jätab ta aastakümnete pikkuse ettevalmistusega ja võrreldamatu kogemusega sarmika riigimehe mulje. Vaatlejatel pole aga jäänud kahe silma vahele, et aastatega on president jäänud veidi aeglasemaks, kuulub natuke halvemini ja unustab rohkem.

Juuni alguses õnnestus Bidenil suruda kongressist läbi seaduseelnõu, mis hoidis ära USA riigivõla maksejõuetuse. Isegi esindajatekoja vabariiklasest spiiker Kevin McCarthy tunnistas, et Biden oli lähenenud kõnelustele väga professionaalselt ning üles näidanud kogunud poliitiku vaistu ja tarkust. Hääletamispäeval õnnestus aga Bidenil õhuväe kadettide koolilõpu tseremoonial osaledes liivakoti otsa komistada ning sellega oma meeskonda ja publikut ehmatada.

Kas president võib komistada? Komistada võivad kõik igas vanuses, kuid kui see juhtub maailma võimsaima riigi 80-aastase presidendiga, tekib paratamatult küsimusi. The Washington Posti andmetel arvab üle kuue kümnenädalase ameeriklasi, et Bideni füüsiline tervis ja vaimne teravus ei ole piisavalt hea, et tõhusalt presidendina edasi tegutseda.

Valge Maja ja president ise ei ole sellise hinnanguga nõus. Vastates kommentaaridele, et parimad aastad on president Bidenil seljataha jäänud, sõnas Valge Maja pressiesindaja, et kriitikutel pole lihtsalt midagi paremat välja käia, sest Bideni ametiajal on saavutatud ainult võite.

Bideniga regulaarselt suhtlevad ametnikud, sealhulgas mõned tema vastased, on öelnud, et president on erakohtumisel terav ja aukartust äratav. Ta teeb viis korda nädalas trenni ega tarvita alkoholi. Diplomaadid on rääkinud lugusid välisreisidest kaugeksse paikadesse, kus Biden on olnud aktiivne ja väsimatu, edestades endast nooremad kolleegid.

Veebruaris üllatas president Biden maailma Kiievisse tehtud illatusvisiidiga. Riskantselt ettevõtmiseks nimetatud visiit hõlmas

Lamekatuste põhilised vead ja enneaegse vananemise põhjused

Paljude katuste probleemiks on tehniliselt nõrgad liited või niiskustehniliselt sobimatud lahendused.

Nõukogudeaegse hüdroisolatsiooniga katuseid on alles üksikuid ja needki enamasti tühelt seisvatel hoonetel. Kasutuses olevad hooned on enamasti kaetud uue kaasaegse hüdroisolatsiooniga või koguni lisasoojustusega.

Üheksakümendatel ja sajandi esimesel kümnendil ehitatud ja renoveeritud katuste hüdroisolatsiooni ressurss on ammendunud või ammendumas, samuti sajandi esimestel kümnenditel väga madalavaliteediliste odavmaterjalidega kaetud katuste. Selle aja katused vajavad kindlasti põhjalikku ja asjatundlikku ülevaatus.

Lamekatused, mis võiksid kesta 40–70 aastat, kestavad säästumaterjalide ja lahenduste tõttu 15–30 aastat.

Põhilised probleemikohad

Bituumenrullmaterjali (MBR) ülespöörde vertikaalpindadele peaksid olema kahekihilistes lahendustes kahekordsed. Paljudel vanematel katustel on need ühekordsed.

MBR-i kahekihilised lahendused ja nende kahekordsete ülespöörete kihid ei ole omavahel ja alusega kontaktnakked ja kihtide vahele satub niiskus ja vesi.

Plastrullmaterjalidega (näiteks PVC, TPO) kaetud katustel on probleemiks samuti tehniliselt nõrgad liited.

Paljude katuste **parapetid** projekteeritakse ja tehakse mägagedest materjalidest (kerplokid), soojustatakse niiskustundliku **mineraalvillaga** ja kaetakse **OSB-plaadiga**. Hüdroisolatsiooni ülespöörde parapetile lõpetatakse väliservas serneplekiga, mida ei aktsepteeri ei üldtuntud standardid, kvaliteedinõuded, rakendusjuhised ja tehnilised reeglid ega rullmaterjali tootjad.

Paljud rullmaterjalist **hüdroisolatsioonide** ülespöörde vertikaalpindadele on ülalervas kindlustamata ja tihendamata. Meil kindlustatakse ülespöörete ülalserva sageli õhukese plekiribaga, mis kinnitatakse iga 500–1500 mm järel, ülalserva „tihendatakse“ kättejuttuva pealmääritud silikooniga. Kesk-Euroopas tehakse seda vähemalt 1,5 mm survelüsti ja spetsiaalse mastiksiga.

Läbiviikude veetiheduse tagamiseks ei kasutata spetsiaalseid tihendeid, vaid tehakse need veetihedaks hüdroisolatsiooniribadega.

Katuse ehitusel ja renoveerimisel kasutatakse odavaid nn idaplokis toodetud tarvikuid, ka katuselehtreid, mille kvaliteet ja seda enam kestvus jätavad soovida. Osa neist tuleb välja vahetada ammu enne katuse ressursi lõppu. Sama kehtib odavate katusealuste, suitsu- ja niiskustalustite ja katuseakende kohta.

Läbiviigid on sageli improviseeritud (näiteks sisekanalisatsiooni torudest) ega talu UV kiirgust, kasutades tuleks spetsiaalseid tööstuslikult toodetud läbiviike.

Fotod: Alo Karu

Halvasti renoveeritud ja hooldamata katusel on kihtide vahel vesi. Selline hüdroisolatsioon tuleb eemaldada.

Lohakalt ja ebapädevalt tehtud hüdrosoleerimine ei taga liidete veetihedust. Katusesse ja allaolevatesse ruumidesse sattub vesi.

Selline katuse vajab vähemalt uut hüdroisolatsioonikihti juba enam kui 5 aastat tagasi. Sellise katuse puhul ei tea kunagi, kuna ja kustkohast see järgi võib anda.

Kommunikatsiooniühendid ehitatakse odavast tootledes niiskustehniliselt ebapädevalt puidust, vineerist või OSB-plaadist. Sageli tuleb sellised ühendid lammutada ja uuesti ehitada juba 5–10 aasta jooksul.

Kõik eeltoodud nõrkade tehniliste lahenduste vead ja puudused ei avaldu kahjuks kohe, vaid aastate jooksul.

Ei ole midagi haruldast, kui ulatuslik remont tuleb ette võtta juba esimesel 5–15 eksploatatsiooniga. Korralduslikult ehitatud lamekatuse kestaks aga üle 50 aasta ja vajaks vaid hooldust ning selle käigus vähest remonti.

Katuse remondi või uuendusega venitamine

Katuse remondi või renoveerimisega venitatakse Eestis lubamatult kaua.

Vananenud katuse all tegutsemine ja elamine on väga kõrge riskiastmega tegevus. Ulatuslike probleemidega vananenud katuse katustel, mis sisuliselt karjavad vähemalt uue hüdroisolatsiooni järele, piirdatakse aastaid lappimisega.

Kõige markantsemad on juhud, kus piirdetarindite remondiga venitatakse nii kaua, et töövõtjad keelduvad mõttetut lappimist ja parandamist jätkamast. Kindlustusfirmad keelduvad kahjude hüvitamisest, kuni katuse on korda tehtud, omanikud aga otsivad endiselt odavalahendusi ja võimalusi, kuidas remondilahendus edasi lükata.

Elamute, büroo- ja ühiskondlike hoonete katused tuleks projekteerida ja ehitada kestvusega vähemalt 50 aastat. Tööstus- ja ärihoonetel vastavalt kavandatud hoonete elueale. PP koormatud katused peavad kestma vähemalt 30 aastat. Suure kestvusega katuseid saavad projekteerida vaid eriala spetsialistid, kes tunnevad erinevaid lahendusi ja materjale ning teavad nende orienteeruvat kestvust.

Tavaprojekteeeria või arhitekt vajab selleks asjatundjast konsultanti. Suure kestvusega materjalide nõudmine projektides ja nende jõudmine reaalsesse ehitusse eeldab mahuka ja tehniliselt põhjaliku seletuskirja koostamist.

Valmisprojekt tuleks üle vaadata samuti eriala asjatundjate poolt, mitte üldtehnikate projekti ekspertidel, kes kipuvad teadmatuses heaks kiitma puudulikke (koguni ebapädevaid) lahendusi või oskavad hinnata vaid nende vastavust/mittevastavust suhteliselt nõrgale, oma turule orienteeritud ja vähe võimalusi pakkuvale Soome oskusteabele.

Remont ja renoveerimine

Katuseremondi tegijaks tuleks valida pikaajalise kogemusega, tugeva insener-tehnilise personaliga ja hea väljaõppega töömeeste/-naistega katuseehituseettevõtte, kes on orienteerunud just lamekatuste ja kellel võiks tänasel päeval olla enam kui 10-aastane erialane kogemus.

Aastaid tegutsenud katuseehituseettevõtte on olemas nii nõukogudeaegsete kui ka taasiseseisvumise järel valminud hoonete ja uuenduste erinevate katuste ja lahenduste ehitamise kogemus, samuti erineva kvaliteediklassiga materjalide ning tarvikute kasutamise kogemus.

Katuse remondi ja renoveerimise üle peaks järelevalvet teostama erialase ettevalmistusega spetsialist, kes oskab võimalikult üllatuse kohapeal lahendada, mitte üldtehnikate universaalne järelevalve, kes „tunneb ehitust vundamendist võtmeni“ ja peab probleemid delegerima projekteerijale, kes on sageli samuti üldtehnikate konstruktor või koguni arhitekt.

Kogu vajaliku teabe lamekatuste ja meie aastakümnetepikkuse kogemuse kohta leiad kodulehelt evari.ee.

Alo Karu – ehitusekspert
hoone piirdetarindite alal
koostöös OÜ Evari Ehitus.

VÄLISMAA

